

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XIX. Alia diuinæ, erga Dei seruos, dulcedinis exempla.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

eum ventrem, neque ficedulis, neque phasianis aut saccharo potest delectari, cum locus, in sacculo non supersit comedendis melioribus; ita qui mundi siliquis se distendit, non est capax cœlestis dulcedinis. Ad Deum ergo, atque ad se redeat, qui vult redire ad diuinas voluptates; aut se dignum efficere epulis Angelica manu aut missis, aut paratis: vt dicere possit: *Parasti in dulcedine tua pauperi, Deus.* De filiis Israël dicitur: *Et comederunt de frugibus terre.* Quid sequitur? *Defecitq; manna, postquam comederunt de frugibus terre, nec vsi sunt ultra cibo illo filij Israël, sed comederunt de frugibus presentis anni Terra Chanaan.* Sic contingit filiis Dei: manna habent, sed manna subducitur, quando, cœlestibus neglectis, ad terrena gaudia conuertuntur. Nec enim diuina delectatione dignus est, qui præponit humanam.

Psal. 67. 11.

Iof. 5. 12.

C A P V T X I X.

Alia diuina, erga Dei seruos, dulcedinis exempla.

Nemo queratur de suis temporibus, neque præferat nostro æuo sæcula antiquiora, quasi iam minus dulcis sit Deus, aut non ita beneficus, sed benefaciendo fatigatus. Adhuc idem est Numen, quod fuit semper; adhuc, sicut omni æuo, Mundum gubernat. Primum terræ; hortorum; arborum, agrorum fructibus; deinde piscibus aquarum; tum etiam, auibus, per aërem, aduolantibus, denique feris domesticisque animalibus alit homines; & quosdam quidem otiosos, quibus quodammodo victum tellus inarata gignit; alios autem manuum labore ac sudore vultus panem vult comparare. Alijs, per amicos, & beneficos, alijs, per piorum liberalitatem mittit escas. Non raro, per Angelos eos, qui Angelicam vitam instituerunt, aut cibus, aut non visibili alimento, alit.

I.

In pueros notum est, quid Nicolao Heluetio, propè nostris temporibus, factum sit. Omnis illi cibus, omnis gustus erat SS. Eucharistia. Nihil esculenti, per tot annos, sumebat, nihil quod vel alere, ne dum delectare palatum possit. Pro nectare & ambrosia fuit

II.

Petr. Hugo
in vita eius.

fuit illi Christus. Sed, quia vita illius à P. Petro Hugone nostro copiosè descripta, in manibus est, nolo hîc paginas implere. Satis est, monere, nihil delicatius, dulcius, exquisitius à Deo hominî dari potuisse, quàm filij sui, in Eucharistia, corpus, quod quò sapius dignè, eò etiam suaviùs manducatur; neque nauseatur, nisi à stomacho vitioso, & mel tanquam fel respuente.

III.

Cæsarius
Heisterb. l.
9. c. 39.

Fœminam cibis humanis pastam, sed diuinis prodigiosè recreatam, sic fide dignus author recenset: *Novi quandam sancti-
monialem ordinis nostri, qua illam à Domino accepit gratiam, ut quan-
do communicat, tantam ex ipso Sacro corpore dulcedinem sentiat, ac si
mel reciperet. Non saporem panis, sed mellis, ut dixi, in masticatione,
sentit, tota illa die; maxime ante perceptionem cibi corporalis, salivam
habens mellistnam. Nec mirum; legitur enim de manna, quòd gustus*

Ibid. c. 40.

*eius fuerit quasi simile, cum melle. Pergit paulo post author: Similem
gratiam, & fortè maiorem, audiui collatam fuisse dominae Alheydi pri-
mae Abbatisse monasterij civitatis Vestualie. Hec quotiescung, corpus
Domini à sacerdote suscepit, non panis soliditatem inter dentes, neq, pa-
nis saporem intra fauces sensit, sed ipsum Sacramentum, quasi fauus
mellis, sine masticatione, per guttur eius in ventrem defluxit: Sic, ut
mira suavitate omnia eius interiora replerentur. Quando defuncta est,
dominus Florentius Abbas de Campo S. Marie, qui pater eius fuerat
spiritualis atq, confessor, post sepulturam eius, omnibus, qui confluxer-
rant, eandem gratiam predicavit. Subijcit his Apollonius; Si de ca-
dauere leonis egressa est dulcedo, non miror, si de corpore Christi, qui est
leo de tribu Iuda, dulcedo egreditur. Et planè non sine causa dicitur:*

Iudic. 14.
Apoc. 5.

Cant. 4. 11.

*Fauus distillans labia tua, sponsa, mel & lac sub lingua tua. Hanc enim
dulcedinem in Sacramento, efficiebat ardor charitatis. Dulcis
enim est amor, & omnia facit amanti dulcia; quemadmodum
vana amanti amarissimum est Eucharistia manna degustare, de-
bet enim alia relinquere, quæ illi, tanquam exfurdato palato, vi-
dentur dulciora. Monendi tamen mihi, hîc, sunt simplices, ne
putent se sensibilem, in sumendo sacro hoc ferculo, experiri de-
bere dulcedinem. Spiritualis cibus est, & spiritualis dulcedo,
hoc est, charitas in eo, coniunctioque cum Deo quærenda est;
quam vtique significat dulcedo illa, quæ ore percipitur à nonnul-
lis, nec appetenda, si deest; nec, nisi cum magna humilitate, si
adeest, acceptanda. Solet enim Deus, etiam per corporum sensus
subinde animas refocillare: quam ob causam manna de coelo mi-
sit Israëlitis,*

Hoc

Hoc pacto, in D. Francisci vita legimus, Angelum, vnius chordæ vel tractu, vel tactu, cor Francisci ita tetigisse, vt omnis molestiæ, quam patiebatur, obliuisceretur. Hoc pacto egit cum Clerico illo, qui ad Claram vallem venit, vt, relictis seculi curis, Deo soli famularetur. Is, quia corpus antea delicatè habere affueuerat, à communi fratrum pane pisifque vehementer abhorrebat. Duo igitur metuebat æquè, famem scilicet, & famis medicinam, refectionem. Nocte ergo quadam cura propemodum tabescenti, Mundi Reparator Christus comparuit, manu tenens frustum eiusmodi panis, quo ceteri solebant vesci Religiosi. Hunc ei porrigens dixit: *Comede panem istum.* Ad quæ cum Nouitius responderet: *Domine, nequaquam vesci potui pane hordeaceo; Christus vulnere lateris sui panem eundem intinxit, & porrectum comedere iussit. De quo cum gustasset, factus est sicut mel dulcis in ore eius.* Itaq; ex illo tempore, & panem atrum, & fabas, & reliqua legumina, cibosque regulæ conformes, quos priùs digitis attingere, nausea illi erat, magna delectatione comedit. Nempe nihil dulce non est, quod sanguine Christi imbuitur. Dixerat olim Deus: *In sudore vultus tui vesceris pane;* falsus sudor amarum tunc fecit panem; nunc dulcis Christi sanguis panem dulcem reddit, quem ab illo acceptum, læti edimus.

Venit aliquando populus in Mara, nec poterat bibere aquas de Mara, eò quòd essent amaræ. Et murmurauit populus contra Moysen dicens: *Quid bibemus? At ille clamauit ad Dominum, qui ostendit ei lignum: quod cum misisset in aquas, in dulcedinem verse sunt.* Mara est Mundus, in quo quid non amarum? Venit Christus, & ostendit nobis suæ Crucis lignum, dicens: *Iugum meum suaue est, & onus meum leue.* Qui ergo Cruce illius scit vti, suaue iugum facit, & suaue illi est, quicquid est alijs amarum. Salsæ solent esse atque amaræ lachrymæ, sed Cruce sanguinéque Christi dulcescunt. *Dulciores sunt lachrymæ orantium,* inquit S. Augustinus, *quàm gaudia theatrorum.* Terrenis hominibus mentem leuare, graue est; leue crucis baculo nitentibus. *Orando enim,* ait S. Bernardus, *bibitur vinum letificans, vinum spiritus, quod inebriat, & carnalium infundit obliuionem.* Amarum & falsus est panis sudore vultus permistus; sed Crucis lignum in panem missum (non quemadmodum à Iudæis toxicum, quo panis inficiebatur) ad Moysis figuram, amaritiam pellit, nectar facit & ambrosiam. Cui enim

IV.

Idem Cæsarius lib. 4. c. 80.

Gen. 3. 19.

V.

Exod. 15. 23.

S. Bernard. serm. 18. in Cant.

Z

non

non fiat dulce pati, pro eo, qui ut pati posset, homo factus est? Qui autem vicissim pro eo pati optant, pati gaudent, & spe condunt, amaritudinem laboris. Immo & Deus illis laborem condit, compensatque, quod tolerant, æternæ voluptatis cogitatione.

VI.
Cæsarius l.
3. c. 24.

Recito in hanc rem eiusdem authoris historiam. Ordinis sui cœtum, ait, fuisse Virginum Deo sacrarum. In eo, quæ penû curabat, promi condi loco, ova fruxa, toto conventu diuiserat. Dum negotiosa est, dum satagit rerum, vnam obliuione præterit. Quid illa famelica? num impatiens facta, num ex odio se negligi suspicata est? num cellam execrationibus, sorores reliquas Diris impleuit, aut querelis? Nequaquam. Sed negligentia alterius, in suum meritum, vsa; sibi met, quod neglecta esset, gratulata est, Deoque, quasi, ob beneficium, gratias retulit. Adfuit illico præmium virtutis. Nam summus ille pater familias, tanta, os eius faucésque dulcedine compleuit, ut nunquam aliquid suauius, in omni vita sua, se meminere, gustauisse. Neque corpori duntaxat ea data est dulcedo, sed menti insuper delicia se se tam infuderunt copiosæ, ut diceret, se omnibus eiusmodi esculentis, vsque ad extremum obitus sui diem, carere velle, dummodo adhuc semel, gaudium animi simile liceret perferiscere. O quàm

Psal. 67. 11.

verè dixit ille: *Parasti, in dulcedine tua, pauperi Deus!* Qui enim nouit & sustinere & abstinere, qui gaudere paupertate, qui inopiâ delectari, ei Deus & cocus est, & medicus, & opsonator. Ad eò homines paupertate uti ad meritum, vel abuti ad impatientiam, possunt; & sicut, ex eadem arundine, vel fistula fieri potest, vel sagitta; ut aut canat, aut lædat; ita ex eadem rerum inopia delectari potest quispiam, vel cruciari.

VII.

Duo hic commemorabo, vnum est de simplici, sed pio agricola. Vdalrico nomen est, & eius memoria habetur sancta, in sacello, non procul Abusiaco, intra montium primas fauces sito; ibi, vbi *Iulij Cæsaris* immensus, de rupe, trans Lycum, saltus monstratur. Egrotabat is agricola, media hyeme, cum omni niuibus cooperta horrerent. Incessit cum alieni temporis cupido, nempe fraga comedendi. Et illico fraga de niuium candore rubentia reperta sunt. Facit nimirum Deus voluntatem timentium se; & omnia seruiunt illi, qui seruit Deo.

VIII.

Alterum de nostro Petro Canisio, in eius vita refertur. Accidit id ei senio morboque graui, & penè morti vicino. Nam

cum

cum stomachus iam auersionibus laboraret, sapius à ministro cubiculi fatigatus, ut significaret, quo cibi desiderio teneretur, auiculum tandem nominauit. Prodyt in forum Oeconomus, nullaq; reperta, tristis domum redijt, cum ecce ad vesperam, aperta fenestra cubiculi, aus quasi diuinitus immissa se nullo negotio capiendam, tantum non ultro offert, & vt Poëta canit:

*Illater, illa quater per inane cubile vagata,
Ambijt humanis coena futura manus.*

Quam coenā apposita, & parua & unica contentus, nihil præterea gustauit, ille tamen lautè se opiparèq; eo vespere epulatum affirmabat. Sic Deus delicias facit seruis suis. Quin & auicula, vt Poëta de eadem scribit:

*Nusquam alibi Nidum maluit esse sibi.
Nec potuit tumulo nobiliore frui.*

Certè, si mentem haberent atque intelligentia præditæ essent, & aues, & omnes creaturæ in escam homini datæ, mallent vtique bonis in cibum cedere, quàm sepeliri in impijs. Sic enim ad Dei gloriam magis seruirent, & quò ipsæ in se non sunt destinatæ, in Sanctis tamen, Sanctorumque corporibus, per nutrimentum additæ, ad cælum venirent; quod vtique præoptarent, quàm cum adipatis damnatorum ventribus, æternum ignominiosissimè & miserrimè cremari; sit enim ciborum materia, materia damnatorum.

Ob hæc talia diuinis obsequijs addicti identidem exclamant: *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te?* Est enim & magna dulcedo, cum in Mundo vix stilla sit dulcedinis, adeoque parua. Est multitudo dulcedinis & varietas; nam & anima eam sentit, & corpus, & omnes sensus corporis: cum Mundus, quando corpus delectat, animum stimulet & cruciet. Est dulcedo aurium, vt apud S. Franciscum; est dulcedo in gustu Eucharistiæ, in ouis, & fragis, in auibus, in pane, diuino sanguine tincto. Magna ergo multitudo dulcedinis diuinæ; parua & rara dulcedinis mundanæ, vel potiùs nulla; siquidem, quam parit, extinguit eodem instrumento. Sicut qui eodem oris flatu ignem excitat, & necat. Nam dum vino delectat, vino eodem

Z 2

cruciat,

Matth. Rader. lib. 3. de vita Petr. Canisij c. 3.

Iacob. Biderm. lib. 1. Epigr. 119.

IX.
psal. 30. 20.

eruciat. oculorum lippitudine, capitis dolore, podagra, & mille malis inductis.

X.

Luc. 1.

S. Ambrosius
in tract. de
Helia & ie.
iun. cap. 9.

Thom. Cantiprat.
lib. 2.
Apum. c. 10.
§. 9.

Plutarch. in
Laconic.
Cic. 5. Tusc.

Quid quòd, sine miraculo, ipsa fames est optimum cibi condimentum, quæ dulce facit, quidquid comedunt *esurientes*, quos Deus replet bonis? *Dulciores, post famem, epula fiunt*, ait S. Ambrosius, *quæ assiduitate fastidio sunt, & diuturna cõtinuatione vilescunt. Condimentum cibi ieiunium est. Quanto avidior appetentia, tantò esca iucundior. Commendat sitis poculum, nescit vinum querere. Et mox: Vsu etiam pretiosa degenerant: quorum autem difficilis possessio est, eorum grata perfunctio. Ipse sol, post noctem, gratior: ipsa lux, post tenebras, splendidior: post vigilias, sopor dulcior: ipsa salus, post aegritudinis tentamenta, iucundior. Ab ipso mundi Conditore didicimus, sepe diuersitatibus cumulari gratiam. Patrocinatur ergo & cõtinuio fames, ut gratior fiat mensa ieiunijs.* Hæc S. Pater. Narrauit Thomas Cantipratanus, venisse se, in ignotum sibi pagum; & quia pedibus id iter confecerat, longitudine viæ adeò fuisse lassatum, ut, animo fugiente, moriendum sibi putaret. Fratres, qui eum comitabantur, quæ proximè patebat ingressus, domum presbyteri subeunt; sed, aperta ianua, reperiunt clausum miserationi pectus. Neque enim vel nigerrimi panis frustum, pro homine inediâ deficiente, potuerunt obtinere. Inde ergo digressi longè latèque offiatim circumeunt; nec quidquam accipiunt. In extremo pagi angulo casa hærebat, ita pauperis sceminæ contubernium, ut ipsa stipe digna esset. Et tamen hæc, quæ minimum habebat, maximè omnium extitit liberalis. Fragmentum fortè vnicum furei panis illi erat, hoc ipsum dabat, magnum donum, si dantis manum aspicias ac facultatem. Hoc ergo vix spiranti Thomæ obsonium attulerunt. Ille annonam cum socijs diuidendam ratus, omnes ad communem mensam vocauit. Et audi ipsum loquentem. *Resedimus, sub dumo, ait, panem comedimus. Et, licet pallearum ariste, quæ erant in pane, palatum comedentium stimulant, nunquam tamen in vitâ mea sum tam suauis deliciarum edulio delectatus.* Optimus coquus est appetitus, quo carent Apicij & manducones, qui nunquam bene cœnant, quia nunquam esuriunt. Est ergo & hæc vtilitas paupertatis, quòd egenis faciat meliùs sapere cibum quemcunque, quàm diuitibus epulas Iouiales: immo & diuitibus, si volunt esse abstinentes. Hinc Artaxerxi & Ptolomæo

mæo

maxo aqua & panis delitiæ fuerunt ; & à Lacedæmonijs coquus
omnis iuris nigri perpetuo decreto proscriptus est.

Accedit ad hoc libertas animi, & vita curis vacua, quæ est
vel hinc pompæ aulicæ præferenda ; quia illa anxietate libera,
omnia reddit iucunda : hæc autem nunquam quiescit stimulis
atque intemperijs exagitatâ. Appono hîc talia expertum & con-
fidentem Augustinum. *Inhiabam, inquit, honoribus, lucris, coniu-
gio, & tu irridebas. Patiebar in eis cupiditatibus amarissimas difficul-
tates, te proptio tantò magis, quanto minus sinebas mihi dulcescere, quod
non eras tu, &c. Et paulo infra: Quàm ergo miser eram! & quomodo
egisti, ut sentirem miseriam meam die illo, quò, cum pararem recitare
Imperatorî laudes, quibus plura mentirer, & mentienti faueretur ab
scientibus: easq; curas anhelaret cor meum, & cogitationum tabificarum
febris astuaret. Transiens per quendam vicin Mediolanensem, animadu-
verti pauperem mendicum, iam credo saturum iocantem atq; letantem:
& ingemui, & locutus sum cum amicis, qui mecum erant, multos dolo-
res insaniarum nostrarum: quia omnibus talibus conatibus nostris (qua-
libus tunc laborabam, sub stimulis, cupiditatum trahens infelicitatis
meæ sarcinam, & trahendo exaggerans) nihil vellemus aliud, nisi ad
securam lætitiâ peruenire, quo nos mendicus ille iam præcessisset, nun-
quam illuc fortè peruenturos.*

Ex his exemplis perspicuum est, quàm verum sit illud
adagium ; *Vallus vitem deceptus.* Vt enim valli, quibus vites alli-
gatæ fulciuntur nonnunquam radicibus actis ramis ac frondibus
suis vitem strangulant, aut prostrati palmitem secum trahunt ; sic
diuitiæ & rerum abundantia quibus opulenti nituntur, dum læti-
tias & voluptatem sperantur parituræ, plerumque curas gignunt,
& mille sollicitudinum procellas. Vbi enim plures curæ, quàm
apud opulentos ? vbi rarior quies, quàm apud opulentos ? vbi
somnia interruptior, quàm apud opulentos ? vbi ciborum maius
fastidium, quàm apud opulentos ? vbi frequentior nausea vini,
quàm apud opulentos, qui, postquam se *ad summum gutturem,*
vt Comicus ait, ingurgitarunt, omnia conuomunt ? vbi lites
acerbiores, quàm apud opulentos ? Et hæc vita non sit amara ?
cum tamen pauperes, nec tineam metuant, nec furem ; & totas
noctes securi dormiant, postquam mucido, tanquam Deorum
cibo, & limpida, tanquam nectare, se se suauissimè refecerunt.
Videte igitur, quàm sit *dulcis & rectus Dominus : ys,* qui sunt sine

XI.

S. Augustin.
l. 6. Confessi.
cap. 6.

XII.

Psal. 24. 8.

solatio auri atq; argenti, *dulci*: qui autem spem in auro incertam
 Jerem. 2. 19. & sollicitam habent, *rectus*. Dispiciate ergo, quàm *amarum sit, relin-*
quere Dominum Deum, ac fodere sibi cisternas dissipatas. Duo enim,
 Jerem 2. 13. ait, *mala fecit populus meus: Me dereliquerunt fontem aqua viua, &*
foderunt sibi cisternas dissipatas, que continere non valent aquas.

CAPVT XX.

Non solum Religiosos & peculiare Dei seruos, sed & se-
culares prodigiosè curatos & pastos.

- I. E quis autem existimet, Prophetis tantum, atque
 Apostolis, virisque Eremitis, & Religiosis hanc
 à Deo curam impendi, supererunt & rationes, &
 præter ea, quæ de Lydwina diximus, aliisque,
 alia exempla, quæ demonstrant, hanc pater-
 nam filiorum alendorum prouidentiam, in alios quoque fuisse
 corruatam. *In præmissis veritatis nemo dubitet, inquit D. Hierony-*
 S. Hieron. in mus. *Sit homo, qui esse debet, & mox addentur ei omnia, propter quem,*
 c. 6. Matth. *facta sunt omnia.* Quidquid est in hoc terrarum orbe, hominis
 causâ, conditum est. Nihil igitur se hominis vtilitati subducat,
 nisi ille se Dei obsequio subducatur. Igitur si homo ad eam, quam
 Deo debet, seruitutem redeat, iure quodam suo, etiam cetera,
 tanquam sua, sibi que debita recuperabit, siue religiosus is sit, siue
 eommuni hominum lege, extra omnem religiosum ordinem, vi-
 uat. Siquidem generali prouidentia Deus omnibus consulit; pe-
 culiari verò filiis suis. Quo quis enim magis filij nomine dignus
 est, eò magis eum curare vniuersi parens debet.
- II. Quòd si Deus etiam lilijs, & passeribus, & capillis capitis
 Math. 5. 45. intendit, prouidentiamque præstat; quòd si solem suum oriri fa-
 cit etiam super iniustos; quantò magis iustis omnia necessaria
 prouidebit? Illud quidem fatendum est, sanctiorem quemque,
 ab omni cura temporali impensius mentem auellere, vt eam to-
 tam possit impendere Deo. Quare sicut ille solum Deum curat,
 ita obligat vicissim Deum, vt illum ita curet, quasi solum curet.
 Non negligit tanta bonitas eos, qui se totos in illam proiecerunt.
 Itaque magis tales curantur, quàm si se ipsos curarent; & maio-
 rem eo-